

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΠΤΑ (7)

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1ο απόσπασμα: Πλάτων, Πολιτεία 518b- 519a

Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τάγαθόν. Ἦ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὥς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφῆσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὥς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἦοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὥς ἔοικεν, οὔσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησίμὸν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὐτὴ καὶ βλαβερόν γίγνεται.

2ο απόσπασμα: Αριστοτέλης, Πολιτικά θ 1.3-2.1

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχῶδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα δύο αποσπάσματα του διδαγμένου κειμένου:

1. Η δύναμη με την οποία ο καθένας μπορεί να μάθει δεν βρίσκεται στην ανθρώπινη ψυχή (1^ο απόσπασμα).
2. Η φρόνηση είναι μια αρετή της ψυχής (1^ο απόσπασμα).
3. Το σύστημα εκπαίδευσης των νέων είναι κάτι που πρέπει να εξεταστεί. (2^ο απόσπασμα)

(μονάδες 6)

A1.β.

1. «...ὧ καταμανθάνει ἕκαστος»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ὧ»;
2. «...οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτὴν»;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1.α. Ποιες διαφορετικές απόψεις διαμορφώνονται την εποχή του Αριστοτέλη για τον στόχο και το περιεχόμενο της παιδείας;

(μονάδες 8)

B1.β. Να επισημάνετε το σημείο στο οποίο συμπίπτουν όλες οι διαφορετικές απόψεις που παρουσιάζονται στο κείμενο.

(μονάδες 2)

Μονάδες 10

B2.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Πλάτωνας ήταν εκείνος ο οποίος πρώτος κατέστησε την παιδεία αντικείμενο συστηματικής διερεύνησης συνδέοντάς τη με τη φιλοσοφία. Εμβάθυνε στον ουσιαστικό της χαρακτήρα τονίζοντας τη μόρφωση της ανθρώπινης ψυχής στη βάση της ενόρασης των ιδεών που είναι ο σκοπός της όλης παιδευτικής διαδικασίας. Βασικοί στόχοι στο πλατωνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι η ύπαρξη δημόσιας εκπαίδευσης, η κοινή εκπαίδευση για άνδρες και γυναίκες, με άλλα λόγια η ισότητα των δύο φύλων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, η διαμόρφωση ακμαίου πνεύματος αλλά και σώματος, η ηθική αναμόρφωση του πολίτη

ΤΕΛΟΣ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ενισχύοντας μέσα του τις αρετές της δικαιοσύνης, δηλαδή τη σοφία, την ανδρεία και τη σωφροσύνη, καθώς και η απομάκρυνση από κάθε είδους μονομέρεια. Η παιδεία ως δημόσιο αγαθό οφείλει να είναι προγραμματισμένη, κατάλληλα δομημένη με στόχο την απόκτηση της αρετής και περαιτέρω της ευδαιμονίας. Οι πολίτες οφείλουν να έχουν ηθικά ενδιαφέροντα και να μεριμνούν πώς θα γίνουν ενάρετοι. Τέλος η διαλεκτική θεωρείται η πεμπτουσία της παιδείας, η κορωνίδα εκείνη που θα οδηγήσει τον άνθρωπο απελευθερώνοντάς τον από τις αισθήσεις να πλησιάσει την αλήθεια των πραγμάτων, τις απόλυτες ουσίες μετά από συστηματική σκέψη και λογική έκφραση. Η ενατένιση της ιδέας του αγαθού, της πηγής της αλήθειας και αρχής της ζωής είναι αποτέλεσμα μιας επίγειας «ιθάκης», πολύπονης και πολύχρονης φιλοσοφικής προσπάθειας.

(Διασκευή, Τσώνη Αναστασία, <https://www.filosofia.gr>)

Να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά της ιδανικής παιδείας όπως αυτά περιγράφονται στο 1ο απόσπασμα του Πλάτωνα και στο παράλληλο κείμενο.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Στην καταδίκη του Σωκράτη συνέβαλε και η υποψία ότι ο φιλόσοφος διαπνεόταν από δημοκρατικά φρονήματα.
2. Ο Αριστοτέλης μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του στην Ακαδημία παρέμεινε σε αυτήν ασχολούμενος με την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία.
3. Κατά το πρώτο του ταξίδι στη Σικελία ο Πλάτων μαθήτευσε δίπλα στον φιλόσοφο Ευκλείδη.
4. Ο Πολέμαρχος, στην πλατωνική Πολιτεία, ορίζει τη δικαιοσύνη ως την εντιμότητα στις συναλλαγές.
5. Ο Αριστοτέλης απεβίωσε το 323π.Χ. στη Χαλκίδα.

Μονάδες 10

B4.α. Να βρείτε στα δύο αποσπάσματα του αρχαίου διδαγμένου κειμένου μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: αγένεια, συνεκτικότητα, ηθοποιός, λήθη, εύχρηστος, διένεξη.

(μονάδες 6)

B4.β. Για καθεμία από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία πρόταση ή περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «**λόγος**» (1ο απόσπασμα), «**όμολογούμενον**» » (2ο απόσπασμα).

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝ, ΙΠΠΙΑΣ ΜΕΙΖΩΝ 304e

Ο Σωκράτης και ο σοφιστής Ιππίας συζητούν, προσπαθώντας να καθορίσουν τι είναι ωραίο. Ο Σωκράτης δε γνωρίζει αν πρέπει να συμπορευθεί με τις σοφιστικές αντιλήψεις ή με αυτές κάποιου συγγενικού του προσώπου .

ΣΩ. ὦ Ἰππία φίλε, σὺ μὲν **μακάριος** εἶ, ὅτι τε οἶσθα ἃ χρὴ ἐπιτηδεύειν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιτετήδευκας ἱκανῶς, ὥς φής· ἐμὲ δὲ δαιμονία τις τύχη, ὥς ἔοικε, κατέχει, ὅστις πλανῶμαι μὲν καὶ ἀπορῶ ἀεὶ, ἐπιδεικνὺς δὲ τὴν ἐμαυτοῦ ἀπορίαν ὑμῖν **τοῖς σοφοῖς** λόγῳ αὖ ὑπὸ ὑμῶν προπηλακίζομαι, ἐπειδὴν ἐπιδείξω. λέγετε γάρ με, ἅπερ καὶ σὺ νῦν λέγεις, ὥς ἡλίθιά τε καὶ σμικρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια πραγματεύομαι· ἐπειδὴν δὲ αὖ ἀναπεισθεὶς ὑπὸ ὑμῶν λέγω ἅπερ ὑμεῖς, ὥς πολὺ κράτιστόν ἐστιν οἷόν τ' εἶναι λόγον εὖ καὶ καλῶς καταστησάμενον περαίνειν ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὑπὸ τε ἄλλων τινῶν τῶν ἐνθάδε καὶ ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀεὶ με ἐλέγχοντος πάντα κακὰ ἀκούω. καὶ γάρ μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὦν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ **οἰκῶν**· ἐπειδὴν οὖν εἰσέλθω οἴκαδε εἰς ἐμαυτοῦ καὶ μου ἀκούσῃ ταῦτα λέγοντος, ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι, οὕτω φανερώς ἐξελεγχόμενος περὶ τοῦ καλοῦ ὅτι οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ὅτι ποτέ ἐστιν οἶδα. «Καίτοι πῶς σὺ εἶση», φησὶν, «ἢ λόγον ὅστις καλῶς κατεστήσατο ἢ μή, ἢ ἄλλην προᾶξιν ἡντινοῦν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; καὶ ὅποτε οὕτω διάκεισαι, οἷε **σοι** κρεῖττον εἶναι **ζῆν** μᾶλλον ἢ τεθνάναι;» συμβέβηκε δὴ μοι, ὅπερ λέγω, κακῶς μὲν ὑπὸ ὑμῶν ἀκούειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δὲ ὑπ' ἐκείνου. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον ὑπομένειν ταῦτα πάντα· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον εἰ ὠφελοίμην. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ, ὦ Ἰππία, ὠφελησθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν ὁμιλίας· τὴν γὰρ παροιμίαν ὅτι ποτὲ λέγει, τὸ «Χαλεπὰ τὰ καλὰ», δοκῶ μοι εἰδέναι.

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Καίτοι πῶς... δοκῶ μοι εἰδέναι».

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιο λόγο κατηγορούν ο Ιππίας και οι σοφιστές τον Σωκράτη;
(5 μονάδες)

Ποιο παράδειγμα αναφέρει ο ίδιος ως απόδειξη ότι πείθεται από τις απόψεις τους; (5 μονάδες)

Μονάδες 10

Γ3α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

- οἶσθα = ίδιο πρόσωπο στον παρατατικό
- ἐπιδείξω = β' ενικό προστακτικής ενεστώτα και αορίστου στην ίδια φωνή
- λέγετε = β' ενικό προστακτικής αορίστου β'
- περαίνειν = προστακτική β' ενικό μέσου παρακειμένου
- ὄνειδίζεσθαι = ίδιος τύπος στον μέλλοντα (5 μόρια)

Γ3β. Καίτοι πῶς σὺ εἶση ἢ λόγον ὅστις καλῶς κατεστήσατο ἢ μή, ἢ ἄλλην πρᾶξιν ἥντινούν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; Να γράψετε την περίοδο στον άλλο αριθμό (5 μονάδες)

Μονάδες 10

Γ4α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο με έντονα γράμματα: **μακάριος, τοῖς σοφοῖς, οἰκῶν, σοι, ζῆν** (5 μονάδες)

Γ4β. λέγοντος: Να αναγνωρίσετε τη μετοχή (1 μονάδα) και να την αναλύσετε σε δευτερεύουσα πρόταση (2 μονάδες)

Γ4γ. ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι: Να τρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (2 μονάδες)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους / τις εξεταζόμενες)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε** πουθενά αλλού στο τετράδιό σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει. Μολύβι επιτρέπεται, **μόνο** αν το ζητάει η εκφώνηση, και **μόνο** για πίνακες, διαγράμματα κ.λπ.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ